

معرفی کتاب راهنما

کتاب راهنمای معلم از دو بخش اصلی تشکیل شده است.

۱- بخش اول، کلیات

در این بخش، برنامه درسی آمادگی دفاعی به صورت کامل معرفی شده است. تعریف برنامه درسی آمادگی دفاعی، رویکرد عام و خاص برنامه، اصول حاکم بر طراحی اهداف و تهیه محتوای درس، اهداف تفصیلی درس، مفاهیم اساسی برنامه درسی، مسائل مختلف مرتبط با یاددهی - یادگیری، شیوه ارزشیابی و ... مجموعه مواردی هستند که در بخش اول کتاب به آنها پرداخته شده است.

۲- بخش دوم، راهنمای درس به درس

در این بخش از کتاب، هر درس به صورت مستقل مورد بررسی قرار گرفته و موارد مورد نیاز در آن به شرح زیر توضیح داده شده است:

الف) هدف کلی و اهداف جزئی: در ابتدا هدف کلی درس مطرح گردیده و سپس اهداف جزئی درج شده است.

در اهداف جزئی آنچه که در پایان هر درس انتظار می رود دانش آموزان به آن نائل شوند، مطرح شده است. بنابراین، از دبیران گرامی انتظار داریم تا طرح درس، روش تدریس و شیوه آموزش خود را به گونه ای برنامه ریزی کنند که در راستای تحقق اهداف جزئی درس باشد.

ب) مفاهیم اساسی: مفاهیم اساسی هر درس، اصطلاحات اصلی آن درس را تشکیل می دهد که محتوای درس در کتاب دانش آموز و راهنمای معلم براساس آن شکل گرفته است.

ج) آماده سازی: در بخش آماده سازی ابتدای هر درس، مؤلفان سعی کرده اند تا مطالبی را که دبیران برای شروع درس نیازمندند، مطرح نمایند.

در این بخش بعضاً پرسش هایی مطرح شده که دبیران می توانند با طرح آنها برای دانش آموزان، درس را آغاز کنند، و در مواردی توضیحاتی پیرامون موضوع اصلی درس مطرح شده که برای دبیران مفید است.

د) ارائه مطلب: در این قسمت، محتوای درس به تناسب نیاز هر درس به چند بخش تقسیم و

در هر بخش مطالب و نکات مورد نیاز دانش‌آموزان، آمده است.

هـ) پاسخ به برخی پرسش‌ها و فعالیت‌ها: در انتهای هر درس فعالیت‌ها و پرسش‌هایی که تاحدودی جواب مشخصی دارند، پاسخ و توضیح داده شده است، اما پرسش‌هایی که ضرورتاً به نظر دانش‌آموزان برمی‌گردد، لازم است با هدایت و راهنمایی دبیران گرامی و توسط خود دانش‌آموزان نتیجه‌گیری شود.

در هر صورت ضروری است که تمامی پرسش‌ها و فعالیت‌های متن کتاب با فعالیت و مشارکت دانش‌آموزان به صورت فردی یا گروهی همراه باشد.

تعریف برنامه درسی آمادگی دفاعی

برنامه درسی آمادگی دفاعی شامل برنامه‌ریزی برای آن دسته از آموزش‌ها و مهارت‌هایی است که در زمینه دفاع عامل و غیرعامل در برابر تهدیدها و تهاجمات نظامی و غیرنظامی (جنگ نرم، جنگ روانی و ...) دشمنان نظام و عناصر وابسته به آنها و همچنین مقابله با برخی از مخاطرات طبیعی و انسانی است و در قالب اسناد (راهنمای برنامه درسی و ...)، حوزه یادگیری (کتاب دانش‌آموز، بسته آموزشی و ...) و تجربه‌های عملی (کلاس درس، اردوی عملی و ...) ارائه می‌گردد.

رویکرد عام برنامه‌های درسی

رویکرد، روح حاکم بر عناصر برنامه درسی و جهت‌گیری برنامه را نشان می‌دهد. بر این اساس رویکرد عام برنامه درسی ملی، فطرت‌گرایی توحیدی است. لذا برنامه درسی آمادگی دفاعی به گونه‌ای طراحی و سازماندهی می‌شود که فراگیران با تکیه بر فطرت الهی و درک موقعیت خود تلاش کنند تا زمینه تحقق مراتبی از حیات طیبه را در متن زندگی فردی و اجتماعی خویش مهیا سازند.

رویکرد خاص برنامه درسی آمادگی دفاعی

رویکرد خاص برنامه درسی آمادگی دفاعی «کسب بصیرت و تفکر دفاعی» است که در آن موضوعات مربوط به فرهنگ و دانش دفاعی به دانش‌آموزان منتقل می‌شود، تا با ایجاد نگرش دفاعی مناسب و با تفکر، تعقل و ایمان به علم و شناخت لازم دست یابند و بتوانند از سرزمین و باورهای اعتقادی خود و جامعه‌شان در میدان عمل دفاع نمایند.

اصول حاکم بر تدوین اهداف برنامه

- اهداف برنامه درسی آمادگی دفاعی براساس اصول ذیل پیش‌بینی شده است :
- ۱- اصول، معیارها و ارزش‌های اسلامی و هویت ملی فراگیران تقویت شود.
 - ۲- تهدیدها و نیازهای دفاعی امروز و فردای جامعه اسلامی مورد توجه قرار گیرد.
 - ۳- نیازهای فطری، روحی و جسمی فراگیران محقق شود.
 - ۴- از معارف و حماسه‌های ماندگار دوران دفاع مقدس الگوسازی و بهره‌برداری شود.
 - ۵- نسبت به عناصر اساسی تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق و رابطه چهارگانه این عناصر با خدا، خلقت، خلق و خود التزام نظری و عملی داشته باشد.
 - ۶- نسبت به ابعاد سه‌گانه حیطه‌های یادگیری (دانشی، نگرشی و مهارتی) توجه شود.
 - ۷- برای تربیت نسلی آزاده، غیرتمند، هوشیار، دانا و آماده در جهت دفاع از اعتقادات دینی و تمامیت ارضی کشور زمینه‌سازی شود.

اصول حاکم بر انتخاب محتوای برنامه درسی آمادگی دفاعی

- ۱- اهمیت موضوعات درسی و جذاب بودن مطالب در محتوای برنامه‌ها لحاظ شود.
- ۲- به نیازهای امروز و چشم‌انداز آینده جامعه در زمینه‌های دفاعی توجه شود.
- ۳- محتوای مطالب کتاب قابلیت یادگیری داشته و به توانایی‌های ذهنی و علاقه فراگیران اهمیت داده شود.
- ۴- اعتبار علمی، به روز بودن و مفید و سودمند بودن مطالب برای فراگیران در نظر گرفته شود.
- ۵- موضوعات درسی با تحولات دنیای امروز و تهدیدها و مخاطرات طبیعی و انسانی هماهنگ باشد.
- ۶- حتی الامکان به نقش جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های اقلیمی و محیطی فراگیران توجه شود.
- ۷- قدرت، توان و پیشرفت‌های دفاعی کشور به دانش‌آموزان منتقل شود.

مبانی نظری و منابع اصلی برنامه درسی آمادگی دفاعی

فطری بودن دفاع در انسان، واجب بودن دفاع در اسلام، اصل انتظار، ولایت محوری و سیاست‌های دفاعی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران مبانی نظری درس آمادگی دفاعی اند که در این

رابطه، می‌توان از منابع ذیل استفاده کرد.

الف) آیات نورانی و هدایت بخش قرآن مجید و سنت و سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم و ائمه اطهار علیهم السلام (قرآن و عترت)

ب) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

پ) اندیشه‌های داهیانۀ حضرت امام خمینی رحمه الله علیه و مقام معظم رهبری

ت) اسناد فلسفۀ تعلیم و تربیت اسلامی و تحول بنیادین در آموزش و پرورش

ث) دستاوردهای انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس

ج) ماده ۶۴ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مصوب مجلس شورای اسلامی).

اهداف تفصیلی برنامه درسی آمادگی دفاعی در دوره متوسطه

این اهداف براساس پنج عنصر الگوی هدف‌گذاری برنامه درسی ملی و نقشه کلان و سند بالادستی برنامه‌های درسی تنظیم شده است :

الف) تفکر

- ۱- تأمل و تفکر در هویت دینی و ملی خویش
- ۲- تأمل و تفکر نسبت به دوستان و دشمنان واقعی مردم و کشور
- ۳- تأمل در توانمندی‌های دفاعی خود و جامعه در برابر دشمنان
- ۴- تأمل و تفکر در عوامل یاری و کمک خداوند نسبت به مؤمنان در برابر ستمگران
- ۵- تأمل و تفکر در راه‌ها و شیوه‌های استفاده از محیط طبیعی به منظور دفاع در برابر متجاوزان
- ۶- تأمل و تفکر درباره عوامل موفقیت و پیروزی جمهوری اسلامی در برابر سلطه‌گران
- ۷- تفکر و تعقل پیرامون جنگ نرم دشمنان و شناخت فتنه‌ها و شیوه‌های آنان و یافتن راه مقابله

با آن.

ب) ایمان و باور

- ۱- ایمان و باور نسبت به یاری و نصرت خداوند از مؤمنان
- ۲- اعتقاد و ایمان نسبت به هویت دینی و ملی خویش
- ۳- باور به ضرورت نقش آحاد ملت ایران (مردان، زنان، جوانان و ...) در دفاع از اصول و

ارزش‌های جامعه.

۴- ایمان به توانمندی‌های دفاعی جامعه در برابر متجاوزان

۵- باور به ضرورت مقاومت در برابر دشمنان

۶- باور به وجود موانع مختلف از طرف دشمنان برای جلوگیری از پیشرفت کشور

۷- ایمان و باور به جهاد و شهادت در راه خدا برای دفاع از دین و استقلال کشور

پ) علم و معرفت

۱- آشنایی با شیوه‌های تبلیغاتی و جنگ نرم و روانی دشمنان و شناخت راه‌های مقابله با آن

۲- آشنایی و شناخت راه‌های حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور

۳- شناخت انواع تهدیدها نسبت به مردم و کشور در دنیای امروز

۴- آشنایی با شرایط و موقعیت کشور در دوران دفاع مقدس و شناخت عوامل پیروزی ایران

در جنگ تحمیلی

۵- شناخت و درک مفهوم امنیت، وحدت جامعه و امنیت ملی کشور

۶- آشنایی با نقش رهبری و وظایف فرماندهی کل قوا در هدایت جامعه

۷- آشنایی با وظایف و فعالیت‌های نهاد بسیج در دوران دفاع مقدس و دوران کنونی

۸- آشنایی با مبارزات و حماسه‌های مردان مبارز و زنان قهرمان در صدر اسلام و دوران معاصر.

ت) عمل

۱- دفاع از اعتقادات و ارزش‌های دینی و ملی جامعه

۲- آمادگی دفاع از سرزمین ایران در صورت تجاوز دشمنان

۳- آسوه و الگو قرار دادن مردان و زنان مجاهد از صدر اسلام تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی

و دوران دفاع مقدس

۴- توانایی انجام کمک‌های اولیه و کاربرد آن در موارد ضروری

۵- عمل به تکالیف مشخص شده از سوی خداوند برای بندگان خود در برابر سلطه‌گران و

متجاوزان

۶- فعالیت مؤثر در بسیج دانش‌آموزی و محل زندگی

۷- آشنایی با پدافند غیرعامل و توانایی انجام و رعایت اصول آن (در حد امکان)

۸- پیروی از ولایت و رهبری برای تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران.

ث) اخلاق

۱- پرورش روحیه اخوت و اتحاد اسلامی و حساس بودن نسبت به سرنوشت کلیه مسلمانان

- ۲- تقویت روحیه سلحشوری، شجاعت و اعتماد به نفس
- ۳- نفی هرگونه ستمگری، ستم‌کشی، سلطه‌گری و سلطه‌پذیری
- ۴- داشتن روحیه انسان‌دوستی و علاقه‌مندی برای خدمت به مردم
- ۵- تقویت روحیه صبر و مقاومت در برابر سختی‌ها و مشکلات
- ۶- پاسداری از میراث معنوی و اخلاق مجاهدان صدر اسلام و رزمندگان دوران دفاع

مقدس

۷- الگو شدن برای دیگران در چارچوب ارزش‌های اخلاقی و معنوی دین مبین اسلام.

مفاهیم اساسی برنامه درسی آمادگی دفاعی دوره متوسطه

۱- ولایت و رهبری	۲- امنیت
۳- تهاجم	۴- تهدید
۵- مقاومت و پایداری	۶- انقلاب اسلامی
۷- دفاع	۸- دفاع مقدس
۹- صلح	۱۰- استقلال
۱۱- بسیج	۱۲- انتظار و ظهور فرج حضرت مهدی (عج)
۱۳- جهاد	۱۴- ایثار
۱۵- شهادت	۱۶- جنگ‌ها (سخت و نرم)
۱۷- پدافند غیرعامل	۱۸- مردان مبارز
۱۹- زنان قهرمان	۲۰- امر به معروف و نهی از منکر
۲۱- رزم انفرادی	۲۲- تولی و تبری (شناخت دوست و دشمن)
۲۳- نیروهای مسلح	۲۴- فناوری هسته‌ای
۲۵- جنگ‌افزار شناسی	۲۶- مخاطرات انسانی (امداد و نجات و کمک‌های اولیه)

روش‌های (راهنماها) یاددهی - یادگیری

تعریف: روش‌های یادگیری تصمیمات و اقداماتی است که براساس مبانی، اصول و اهداف برنامه و دلالت‌های گوناگون به ترتیب (۱- اعتقادی، ۲- عبادی و اخلاقی، ۳- اجتماعی و سیاسی، ۴- زیستی و بدنی، ۵- زیباشناختی و هنری ۶- اقتصادی و حرفه‌ای، ۷- علمی و فناورانه) اتخاذ

می‌شود تا اهداف عناصر پنج‌گانه برنامه‌های درسی و تربیتی (۱- تفکر و تعقل، ۲- ایمان و باور، ۳- علم و معرفت، ۴- عمل، ۵- اخلاق) تحقق یابد.

بدیهی است که تحقق این اهداف مستلزم تعامل و همکاری بین اجزای مؤثر در فرایند یادگیری و براساس طرح پیش‌بینی شده است.

اجزای مؤثر در یادگیری

الف) معلم (مرتب) ب) دانش‌آموز (مترتب) ج) برنامه درسی د) محیط یادگیری، که در ادامه به دو جزء مؤثر معلم و دانش‌آموز (مرتب و مترتب) می‌پردازیم.

الف) معلم (مترتب)

۱- معلم و مرتب‌الگو و اسوه اخلاق، معنوی عملی مترتب (دانش‌آموز) است.
۲- معلم و مرتب نقش راهنما و راهبری یادگیری را برعهده دارد و مرتبان را با منابع یادگیری آشنا می‌کند.

۳- معلم و مرتب زمینه‌ساز رشد عقلانی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی مرتبان است.
۴- معلم متناسب با نیازها و شرایط یادگیری، توانایی انتخاب و طراحی فعالیت‌های مناسب را دارد.

۵- معلم و مرتب موانع یادگیری دانش‌آموزان را می‌شناسد و با طراحی فعالیت‌های مناسب برای رفع آنها اقدام می‌کند.

۶- معلم و مرتب، خود یادگیرنده مادام‌العمر است.
۷- معلم و مرتب یک پژوهشگر آموزشی و پرورشی است.
۸- هر معلم و مرتب در جایگاه خاص خود، آفریننده راهبردهای نوین یاددهی - یادگیری است.
۹- معلم و مرتب عامل ایجادکننده انگیزه یادگیری در مرتبان است.

ب) مترتب (دانش‌آموز)

۱- در فرایند یاددهی - یادگیری، اراده و انگیزه یادگیرنده، نقش اساسی در ارتقای یادگیری دارد.

۲- مرتب تابع بی‌چون و چرا و مقهور محیط یادگیری نیست؛ بلکه او آزادی و فرصت تصمیم‌گیری دارد و می‌تواند رابطه تعاملی با محیط یادگیری برقرار کند، نه آنکه در همه موارد برای وی تصمیم‌گیری شود.

۳- مرتب در فرایند یاددهی - یادگیری و توسعه دانش‌ها، مهارت‌ها، نگرش‌ها و انگیزه‌های

خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد.

۴- متربی قابلیت‌ها، تجربیات و ظرفیت‌های گوناگون دارد.

۵- متربیان به لحاظ یادگیری متفاوت‌اند.

برخی از اقدامات برای تنوع‌بخشی به روش‌های یاددهی - یادگیری در درس آمادگی

دفاعی

۱- تنوع بخشیدن به محیط یادگیری (کلاس درس - حیاط مدرسه - نمازخانه - کتابخانه - پایگاه بسیج محل - پادگان - کانون - اردو - بازدید - گلزار شهدا - منازل شهدا و جانبازان - عیادت از جانبازان در بیمارستان‌ها و مراکز خاص آنان - دعوت از متخصصان و رزمندگان برای حضور در مدرسه و کلاس درس - نمایش فیلم در مدرسه یا رفتن به سینما و سالن نمایش - بازدید از نمایشگاه‌ها و ...)

۲- ایجاد نشاط و شادابی در کلاس با بهره‌گیری از شیوه‌های فعال و مشارکتی، تنوع در برنامه‌ها، چیدمان متفاوت کلاس، استفاده از رسانه‌ها، طراحی فعالیت‌های میدانی، مسابقات مختلف و ...

۳- ایجاد تنوع و کیفیت بخشی به ارزشیابی به واسطه تنوع در ابزارها و روش‌های گردآوری اطلاعات.

۴- همکاری و ارتباط با سایر دبیران و مربیان به خصوص در دروس تربیت بدنی، دینی، ادبیات فارسی، مطالعات اجتماعی (تاریخ، جغرافیا، اجتماعی) و مربی پرورشی مدرسه و انجام برخی از برنامه‌ها به صورت تلفیقی با سایر دروس به منظور بهره‌گیری‌های مشترک.

۵- بهره‌گیری از نشریات رشد، مجلات و کتاب‌های مناسب، سایت‌های اطلاع‌رسانی مرتبط و مفید برای معلّم و مربی و دانش‌آموزان

۶- با الهام از جمله آموزنده «كُلُّ يَوْمٍ عَاشُورَا وَ كُلُّ أَرْضٍ كَرْبَلَا» دانش‌آموزان را نسبت به مسائل و پدیده‌های معاصر بصیر و هوشیار سازیم.

۷- اهمیت دادن به آداب و مهارت‌های زندگی فردی، بین فردی و اجتماعی به منظور زندگی سالم و موفق و مقابله صحیح با چالش‌های زندگی.

۸- سپردن پروژه‌ها و تحقیقات فردی و گروهی به دانش‌آموزان و راهنمایی و تمهید امکانات لازم به منظور موفقیت آنان و تشکیل نمایشگاه آثار دانش‌آموزان.

۹- اهمیت دادن به صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک که خروجی‌های آموزش و پرورش باید واجد آن باشند :

عناصر	صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک
تفکر و تعقل	تخیل، حل مسئله، تفکر انتقادی، ابداع و خلق، تفکر سیستمی، پرسشگری، کاوشگری، هدایت مشاهدات، تحلیل، قضاوت براساس شواهد، تصمیم‌گیری، قضاوت براساس نظام معیار و تعقل، تأمل در خود، خودارزشیابی
ایمان و باور	نگرش توحیدی، کرامت و قدرت اراده و انتخاب انسان، ارزشمندی تفکر و تعقل، ارزشمندی مخلوقات، هدفمندی خلقت، ارزشمندی علم و علم‌جویی، ارزشمندی نهاد خانواده، وطن‌دوستی
علم	کشف جهان به عنوان فعل خداوند، خودآگاهی، فرهنگ و هویت
کار و عمل و مجاهدت	یادگیری مستمر، خودمدیریتی، انجام واجبات و ترک محرمات، مشارکت، همیاری، مهارت کار با دیگران، مهارت‌های ارتباطی، مهارت رهبری، مطالعه و پژوهش، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، تولید محصول
اخلاق و آداب	حفظ و پالایش انگیزه‌ها (نیت)، خودپایی و خودپالایی، پشتکار، اعتماد به نفس، مسئولیت‌پذیری، انعطاف، اخلاق حرفه‌ای، نظم و قانون‌مداری، صدق، صبر، عدالت‌خواهی و حق‌طلبی، حسن خلق، احسان و رأفت، قناعت، استقامت و حیا

فرایند یاددهی — یادگیری

پیشرفت سریع علم و فناوری در دنیای امروز و ایجاد تحول در آموزش و پرورش کشورها باعث شده تا در روش‌های یاددهی — یادگیری تغییرات اساسی رخ دهد.

اگر در گذشته روش‌های تدریس به دانش‌آموزان، بیشتر حالت یک‌جانبه داشت و معلم بیشترین نقش را در آن ایفا می‌کرد، امروزه روش‌های تدریسی که با فعالیت یک طرفه معلم همراه باشد، منسوخ شده و جوابگوی نیازهای فراگیران نیست.

روش‌های یاددهی — یادگیری مطلوب در کشورهای پیشرفته آموزشی، به‌طور عموم پیرامون فعالیت و مشارکت دانش‌آموزان می‌چرخد و معلم بیشتر نقش راهنما و تسهیل‌کننده یادگیری را برعهده دارد.

«یادگیری» جوهره اصلی آموزش و پرورش و هدف اساسی تدریس است و تا زمانی که یادگیری تحقق پیدا نکند، تلاش‌های معلم اثربخش نخواهد شد.

«دیویی» را می‌توان جزء نخستین افرادی دانست که رابطه میان یاددهی و یادگیری را به‌صورت لازم و ملزومی تبیین کرده است. او در مقام تشریح دیدگاه خود چنین اظهار می‌کند که رابطه میان

یاددهی و یادگیری از جنس رابطه میان فروش و خرید است. به دیگر سخن، همان گونه که تا خریدی اتفاق نیفتد، در حقیقت فروشی صورت نگرفته است، تا زمانی که یادگیری محقق نشده باشد، نمی توان گفت یاددهی یا تدریس اتفاق افتاده است. (بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری، محمود مهر محمدی، صفحه ۱۸)

در نظریه دیگری برخی صاحب نظران معتقدند که یاددهی و تدریس از جنس تکلیف و وظیفه است که مدرّس، آن را انجام می دهد، اما «تدریس اثربخش» یا «تدریس موفق» زمانی اتفاق می افتد که یادگیری صورت گرفته باشد.

در هر صورت معتقدان دیدگاه دوم نیز در تعریف تدریس اثربخش یا تدریس موفق با معتقدان دیدگاه اول به یک نقطه مشترک می رسند و آن لزوم تحقق یادگیری از سوی یادگیرنده است.

یادگیری چیست؟

فرایند یادگیری را نمی توان به طور مستقیم مطالعه کرد، بلکه ماهیت یادگیری را تنها از تغییرات رفتاری می توان استنباط کرد. یادگیری شامل تمام مهارت ها، گرایش ها، دانش ها و معلوماتی است که انسان در طول زندگی خود کسب می کند.

یادگیری با هر بینشی که تعریف شود، اساس رفتار افراد را تشکیل می دهد، نخستین صفت مشخص آن تغییر است، تغییری که به تدریج رخ می دهد، نسبتاً ثابت و پایدار است و بر اثر تجربه حاصل می شود، (شعبانی، ۱۳۷۷، صفحه ۱۱)

از طریق یادگیری فرد با محیط خود آشنا می شود، در مقابل محیط ایستادگی می کند، از محیط برای تأمین احتیاجات خود استفاده می کند، گاهی محیط را تحت تسلط و فرمان خود درمی آورد، و زمانی خویش را با آن سازگار می سازد. (شریعتمداری، ۱۳۷، صفحه ۳۱۴)

با این متد، یادگیری را می توان این گونه تعریف کرد: یادگیری، یعنی ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار یادگیرنده، مشروط بر آنکه این تغییر بر اثر تجربه رخ دهد. (سیف - علی اکبر، ۱۳۸۸، صفحه ۴۸)

در این تعریف، دو نکته قابل توجه است.

۱- تغییر رفتار فقط منحصر به رفتار قابل مشاهده نیست، در بسیاری از موارد در نگرش ها، دیدگاه ها و شناخت های یادگیرنده تغییر حاصل می شود، ولی به صورت بالفعل در رفتار فرد جلوه گر نمی شود، زیرا بخشی از یادگیری های انسان در شرایط و موقعیت های مناسب ظهور می یابند.

۲- یادگیری باید در اثر تجربه حاصل گردد؛ بنابراین، هر تغییر رفتار، یادگیری محسوب نمی شود.

تغییراتی که در اثر خستگی، عصبانیت، بیماری و ... به وجود می‌آیند، یادگیری به حساب نمی‌آیند. همچنین تغییراتی که در اثر رشد طبیعی، ویژگی‌های خاصی در رفتار فرد پدید می‌آورد، یادگیری نیستند؛ زیرا هیچ کدام در اثر تجربه حاصل نمی‌شوند. تجربه یعنی تعامل فرد با محیط اجتماعی، محیط طبیعی، محیط مصنوعی و ...، لذا تغییر رفتاری که در اثر برخورد فرد با خانواده، مدرسه، کلاس، رسانه‌ها و ... به وجود می‌آید، یادگیری محسوب می‌شود.

اصول یادگیری

اصول به معنای بایدها و نبایدهای هر موضوع است که در مبحث یادگیری از موارد زیر به عنوان اصول یادگیری یاد شده است :

- ۱- ایجاد انگیزه یادگیری در فراگیران
 - ۲- ایجاد تنوع در روش‌های آموزشی
 - ۳- تفهیم مطالب به فراگیران
 - ۴- فرصت دادن برای ممارست و مرور مطالب
 - ۵- یادگیری در یک فرایند فعال و پویا
 - ۶- تأمین مواد و منابع آموزشی متناسب با اهداف
 - ۷- تشویق و تقویت رفتارهای صحیح فراگیران.
- در مبحث یادگیری استفاده از روش‌های فعال یادگیری بسیار مورد تأکید می‌باشد، یادگیری فعال، آن نوع یادگیری است که وزنه اساسی یادگیری به طرف یادگیرنده متمایل باشد.
- در موضوع یادگیری به روشی فعال اطلاق می‌شود که ویژگی‌های زیر را داشته باشد :
- ۱- دانش آموزان به طور فعال در فرایند یادگیری درگیر باشند.
 - ۲- فرایند یادگیری از علایق، خواسته‌ها و ادراکات یادگیرندگان آغاز شود.
 - ۳- محیط یادگیری به نحوی سازمان یابد که در آن یادگیری فراگیر محور، جریان داشته باشد.
 - ۴- هر کسی بتواند براساس تجارب و اطلاعات خود، در یادگیری نقش مهمی را ایفا نماید.
 - ۵- مسئولیت و کنترل یادگیری باید بین یادگیرنده و سایر عوامل (معلم، کتاب درسی و ...) تقسیم شود.
 - ۶- نقش آموزش دهنده (معلم و سایر عوامل) فقط تسهیل کننده در یادگیری باشد.
 - ۷- فرایند یادگیری تبدیل به فرایند رشد و تکامل یادگیرنده شود.

یکی از اصول مهم یادگیری، فهم مطالب به وسیلهٔ فراگیر به جای حفظ کردن است. برای درک این موضوع و توجه بیشتر به این اصل، به آثار و نتایج حفظ کردن و همچنین آثار و نتایج فهم مطالب اشاره می‌شود.

الف) آثار و نتایج حفظ کردن مطالب

- ۱- آنچه حفظ می‌شود، پایدار نمی‌ماند.
- ۲- یادگیری از طریق حفظ و تکرار به یادگیری معنادار نمی‌انجامد، و مطالب برای فراگیر نامفهوم باقی می‌ماند.
- ۳- حفظ کردن، عادت سطحی‌نگری را افزایش می‌دهد.
- ۴- حفظ کردن، راحت‌طلبی را توسعه می‌دهد.
- ۵- اندکی تغییر در وضعیت، موجب بی‌اثر شدن مطالب حفظ شده می‌شود.
- ۶- حفظ کردن، دانش‌آموز را در مقابل مفاهیم آماده قرار می‌دهد، و از جستجو بازمی‌دارد.
- ۷- حفظ کردن، ضرورت فعالیت دانش‌آموز را از بین می‌برد.
- ۸- مطالبی که حفظ می‌شود، معمولاً باعث تغییر نگرش و رفتار فراگیران نمی‌شود.

فهم یعنی چه؟

فهم زمانی به وجود می‌آید که دانش‌آموز آنچه را که یاد گرفته است، در زمینه‌ای قرار دهد و ارتباط آنها را بیابد. درک و فهم مستلزم بی‌بردن به مفهوم، تفسیر کردن، مثال زدن، توضیح دادن و ... است.

ب) آثار و نتایج فهمیدن مطالب

- ۱- مطالبی که خوب درک و فهم می‌شوند، در عمق جان نفوذ می‌کنند.
- ۲- مطالبی که فهمیده می‌شوند، پایدارترند.
- ۳- درک و فهم مطالب، منجر به تقویت «تفکر» در فراگیران می‌شود.
- ۴- فهم مطالب، دانش‌آموزان را به تولید مفاهیم جدید سوق می‌دهد.
- ۵- فهمیدن، مهارت‌های ذهنی را تقویت می‌کند.
- ۶- فهم مطالب، سبب تقویت اعتماد به نفس می‌شود.
- ۷- فهمیدن، روحیهٔ خلاقیت فراگیران را تقویت می‌کند.
- ۸- فهم مطالب، زمینهٔ تغییر نگرش و رفتار دانش‌آموزان را فراهم می‌کند.
- ۹- فهم مطالب به یادگیری معنادار می‌انجامد.

یادگیری معنادار

یکی از دلایل فراموشی مطالب، بی معنا بودن و نامفهوم بودن موضوع آموختنی برای فراگیران است. هر چیزی که مفهوم و معنای آن برای دانش‌آموزان روشن و قابل دسترسی نباشد، فراموشی آن به آسانی صورت می‌گیرد. در مقابل هرآنچه که مفهوم آن برای یادگیرندگان روشن باشد و با مفاهیم یادگرفته شده قبلی پیوند بخورد، احتمال فراموشی آن بسیار کم خواهد بود. مطالب معنادار با مطالب یادگرفته شده قبلی ارتباط دارند، در حالی که مطالبی که به صورت طوطی‌وار یادگرفته می‌شوند، بدون ارتباط با یکدیگر در ذهن انباشته می‌شوند.

اگر یادگیرنده بتواند مطالب جدیدی را که می‌آموزد، با مطالب آموخته شده قبلی ربط دهد، یادگیری او به نحو معنادار شکل گرفته است. و اگر نتواند مطالب آموخته شده جدید را با یادگیری‌های قبلی خود ارتباط دهد، این یادگیری در گوشه‌ای از ذهن او قرار می‌گیرد و احتمال فراموشی آن بسیار زیاد می‌شود. بنابراین، هنر معلم آن است که بتواند مطالب جدید را از جایی شروع کند که با یادگیری‌های قبلی شکل گرفته در ذهن دانش‌آموز پیوند برقرار نماید و اگر یادگیری‌های قبلی دانش‌آموز ضعف و ایراد دارد، باید به طریقی این فاصله و حفره ایجاد شده برطرف شود، تا یادگیری جدید بتواند شکل گیرد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی به عنوان وسیله‌ای برای سنجش میزان یادگیری دانش‌آموزان محسوب می‌شود که بدون توجه به هدف‌های آموزشی معنا پیدا نمی‌کند؛ زیرا هدف‌های آموزشی هم نقطه شروع، هم راهنمای عمل و هم مقصد یک برنامه درسی‌اند، به همین جهت نخستین گام در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی شناخت اهداف آموزشی است، تا فعالیت‌های آموزشی معلم و تلاش‌های یادگیری دانش‌آموزان برای نیل به این اهداف صورت پذیرد. بنابراین، در یک برنامه‌ریزی مطلوب، فرایند ارزشیابی باید در پی بررسی و برآورد میزان تحقق اهداف درس باشد.

با این توضیحات ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج حاصل با هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده، به منظور تصمیم‌گیری در این باره که آیا فعالیت‌های آموزشی معلم و کوشش‌های یادگیری دانش‌آموزان به نتایج مطلوب انجامیده‌اند و به چه میزانی.

با توجه به این مطالب، در برنامه درسی آمادگی دفاعی ارزشیابی تکوینی که در طول دوره آموزشی

و قبل از ارزشیابی پایانی انجام می‌پذیرد، مهم‌ترین بخش از فرایند ارزشیابی محسوب می‌شود. ارزشیابی تکوینی باید به قصد آگاهی یافتن از میزان و نحوه یادگیری دانش‌آموزان برای تعیین نقاط قوت و ضعف یادگیری آنها و نیز تشخیص مشکلات روش تدریس معلم در رابطه با هدف‌های آموزشی صورت پذیرد.

نکات مهم در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

۱- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی با توجه به عناصر تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق صورت می‌گیرد و نتایج آن به صورت کمی و کیفی ارائه می‌شود.

۲- در جریان ارزشیابی فرایند پیشرفت یادگیری و نتیجه یادگیری مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد.

۳- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی باید با استفاده از منابع مختلف اعم از اسناد روایتی، اسناد دوره‌ای، اسناد مشاهده‌ای، اسناد عملکردی و ... صورت گیرد.

۴- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی فرایندی مشارکتی است که با کمک مرتبی، مترتی، اولیای مدرسه و یا ارزشیابان بیرونی انجام می‌شود.

۵- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی با توجه به حفظ شأن و کرامت انسانی یادگیرنده در نظام آموزش و پرورش انجام می‌شود.

۶- نتایج پیشرفت تحصیلی، مرتبی را به کشف توانایی‌ها، ضعف‌ها و قابلیت‌های خود رهنمون می‌سازد.

۷- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، به تفاوت‌های متریبان، اعم از فردی، فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، جنسیتی و غیره توجه می‌کند.

۸- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی باید به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری تلقی شود.

۹- نتایج ارزشیابی باید به رشد حرفه‌ای معلم و مرتبی و بهبود برنامه درسی منجر شود.

۱۰- متریبان در طی دوره تحصیلی باید تشویق شوند تا شخصاً به ارزشیابی از یادگیری‌های خود اقدام کنند.

۱۱- ارزشیابی باید به گونه‌ای انجام شود که موجب یأس، ناامیدی، ترس و اضطراب در متریبان نشود.

۱۲- نتایج ارزشیابی باید به تصمیم‌گیری برای تدارک برنامه‌های اصلاحی - ترمیمی یا غنی‌سازی یادگیری منجر شود.

۱۳- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی باید با توجه به قدرت درک و فهم یادگیرندگان و نیز قدرت بدنی آنان انجام شود.

۱۴- شناسایی و کاهش موانع یادگیری یکی از اهداف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی است.

ارزشیابی از حیطة نگرشی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در درس آمادگی دفاعی باید به گونه‌ای انجام شود که طی آن نگرش دانش‌آموزان نیز مورد سنجش قرار گیرد. برخی از مصادیق این حیطة (عاطفی - نگرشی) عبارت‌اند از:

۱- توجه کردن به ارزش‌ها

۲- اهمیت دادن به ارزش‌ها

۳- علاقه‌مند شدن نسبت به ارزش‌ها

۴- درونی شدن ارزش‌ها

دبیران و مربیان محترم درس آمادگی برای تحقق موارد فوق می‌توانند با بهره‌برداری از تصاویر ارزشی، طرح بخش‌هایی از خاطرات ثبت شده دوران دفاع مقدس در منابع مختلف، ذکر خاطرات شهیدان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، سنت و سیره معصومین (ع)، بیانات رهبران نظام به خصوص مقام معظم رهبری بزرگ‌نمایی اعمال و رفتار اینارگراثة دانش‌آموزان، معرفی الگوهای مناسب از صدر اسلام و دوران معاصر، طرح و بیان جلوه‌های زیبا و به یاد ماندنی عمل به ارزش‌ها، استفاده از اماکن و فضاهای معنوی، بهره‌برداری از تحقیق و پژوهش دانش‌آموزان درباره موضوعات ارزشی، عمل و رفتار ارزش‌گرایانه دبیر و... در جهت توجه دادن دانش‌آموزان به ارزش‌ها و در نهایت درونی شدن ارزش‌ها برای فراگیران حرکت نمایند.

امنیت پایدار

هدف کلی

آشنایی با مفهوم امنیت ملی و پایدار و اهمیت آن در جامعه

اهداف جزئی

- در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:
 - سطوح امنیت در کشور و جهان را بیان کنند.
 - مفاهیم امنیت ملی و ارتباط آن با آرامش فرد و جامعه را ذکر کنند.
 - مفهوم تهدید به عنوان عامل برهم‌زننده امنیت را تعریف کنند.
 - انواع تهدید و راه‌های مقابله با آن را توضیح دهند.
 - مفهوم تجاوز و تهاجم به عنوان گام بعد از تهدید را بیان کنند.
 - برای کسب مهارت و آمادگی در برابر تهاجم بیگانگان به کشور علاقه‌مندی نشان دهند.
 - مفهوم صلح و دوستی در قرآن و سیره معصومین علیهم‌السلام را توضیح دهند.
 - مفهوم صلح جهانی و راه‌های تحقق آن را ذکر کنند.
 - برای برقراری صلح و دوستی در خانواده، مدرسه، محله و جامعه علاقه‌مندی نشان دهند.
- مفاهیم اساسی: امنیت، سطوح امنیت، امنیت ملی، امنیت پایدار، تهدید، تهاجم، تجاوز،

صلح

وسایل کمک آموزشی: اسلاید آموزشی از مفاهیم درس و تحقیق‌های دانش‌آموزان، نقشه سیاسی جهان و خاورمیانه، نقشه از هجوم سراسری زمینی و هوایی ارتش بعثی عراق ایران، دعوت از میهمانان ویژه به کلاس

آماده‌سازی

با توجه به آغاز سال تحصیلی و همزمانی آن با هفته گرامیداشت دفاع مقدس و پنجم مهر، سالروز شکست حصر آبادان، بهترین نقطه آغاز بحث در مورد نعمت‌های مجهول سلامتی و امنیت است. عناوین بحث گروهی در کلاس به صورت زیر پیشنهاد می‌شود:

۱- تشریح مختصر دوران دفاع مقدس و ارزش والای اقدام شهدا، جانبازان، رزمندگان و جهادگران برای برقراری امنیت و آرامش در کشور و دفاع از ارزش‌های حیاتی جامعه؛
۲- یادآوری و طرح مباحث امنیت و ابعاد آن از سال سوم راهنمایی مثل امنیت نظامی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی؛

۳- دعوت از میهمانان ویژه به مناسبت هفته دفاع مقدس به خصوص از مسئولان نظامی و امنیتی به مدرسه و تشریح ابعاد تهاجم دشمن به خاک کشور و ایجاد ناامنی در مناطق مرزی و دفاع غرورآفرین ملت سلحشور ایران در بیرون راندن دشمن؛

۴- بیان خاطرات و تجربه‌های دانش‌آموزان از موارد ناامنی‌های فردی یا اجتماعی که دیده یا شنیده‌اند.

نکته: در آغاز مباحث کتاب درسی آمادگی دفاعی ذکر چند نکته در حوزه دفاع مقدس یادآوری می‌گردد:

۱- به جای واژه‌های جنگ، جنگ تحمیلی یا جنگ ایران و عراق از واژه دوران دفاع مقدس استفاده نمایید.

۲- در معرفی دشمن از واژه‌های توهین‌آمیز یا دشنام استفاده نشود.

۳- دقت شود که حمله به کشور ما از سوی ارتش رژیم بعثی عراق به فرماندهی صدام بوده است نه مردم عراق که اکثریت آنان مخالف رژیم بعثی صدام بودند.

۴- ذکر این نکته که بسیاری از مردم عراق شیعه بوده و قبور مطهر ائمه معصومین علیهم السلام، (عتبات عالیات) در کشور عراق قرار دارد و بسیاری از علما، فضلا و دانشمندان بزرگ ایرانی در عراق زندگی می‌کرده‌اند و در آنجا مدفون‌اند، ضروری است.

۵- حوزه‌های علمیه قم و نجف اشرف از ابتدای تأسیس حوزه علمیه قم تاکنون در زمینه‌های مختلف با یکدیگر همکاری و تبادل نظر داشته‌اند.

۶- هم‌اکنون بسیاری از ایرانیان به واسطه وجود قبور مطهر چندتن از معصومین علیهم السلام و تعداد زیادی از اصحاب آنها و حضور خویشاوندانشان در عراق زندگی می‌کنند و بسیاری از عراقی‌ها

نیز به واسطه مهاجرت از زمان دفاع مقدس تاکنون در ایران زندگی می‌کنند.

ارائه مطلب ۱، صفحات ۲-۴

پس از آماده‌سازی دانش‌آموزان و به بحث گذاشتن تنگنایهای اجتماعی، اقتصادی که در هنگام ناامنی به وجود می‌آید، با ارائه مثال‌های ملموس از زندگی شخصی و محلی فراگیران، آنان را با مزایای نعمت امنیت آشنا سازید. مثال‌ها را از امنیت فردی، خانوادگی، محله، روستا و شهر شروع کرده تا به امنیت ملی برسید و بر آن تأکید نمایید. در خصوص امنیت ملی از ناامنی‌های موجود در برخی کشورهای همسایه یاد شود و ارزش امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران یادآوری شود.

فعالیت

از دانش‌آموزان بخواهید به صورت گروهی در طول یک هفته اخبار رادیو، تلویزیون و روزنامه‌های رسمی کشور را بررسی نموده و موارد و مصداق‌های ناامنی در کشورهای مختلف را طبقه‌بندی کرده و به کلاس ارائه نمایند. برای نمونه، جدولی را به شرح زیر تدوین و تکمیل نمایند.

نام کشور	منبع خبر و تاریخ انتشار خبر	سطح ناامنی				
		فردی	خانوادگی	محلی	ملی	منطقه‌ای
۱						جهانی
۲						
۳						
۴						

پس از انجام فعالیت فوق توسط دانش‌آموزان، برای آماده نمودن فراگیران موارد زیر را به آنها یادآوری کنید :

– وجود ناامنی‌های چندسال گذشته در کشور افغانستان به دلیل دخالت‌های بی‌مورد بیگانگان از جمله آمریکا و گروهک‌های تروریستی وابسته به بیگانگان مثل طالبان که این کشور مسلمان و همسایه ایران را به صحنه ترور، انفجار، ناامنی و کشتار مردم بی‌گناه و غیرنظامی و ... تبدیل کرده است و به‌رغم گذشت چندسال از سقوط حکومت طالبان، هنوز دولت این کشور موفق به برقراری امنیت ملی

و پایدار در این کشور نشده است.

— دیگر همسایهٔ مسلمان ایران، کشور عراق است که پس از پشت سر گذاشتن جنگ اول و دوم خلیج فارس به اشغال آمریکا و هم‌پیمانان اروپایی درآمد، و سال‌هاست که ناامنی، ترور، انفجار و اقدامات خرابکارانهٔ گروهک‌های تروریستی در بغداد و شهرهای مذهبی و زیارتی (عتبات عالیات) این کشور به صورت مستمر ادامه دارد و در هر بمب‌گذاری و انفجار ده‌ها نفر از مردم مسلمان و بی‌گناه از کودک خردسال تا زنان و مردان و شهروندان عادی جان خود را از دست می‌دهند.

با تشریح نمونه‌هایی از ناامنی در کشورهای مختلف که در جراید و رسانه‌ها منعکس می‌شوند، ارزش و اهمیت وجود امنیت ملی و پایدار در کشورمان را یادآور شوید.

نبودن تهدیدهایی چون ترور، بمب‌گذاری، هواپیماربایی و آدم‌ربایی، فعالیت گروهک‌های تروریستی و جاسوسی عوامل بیگانگان و... در کشور را می‌توان یکی از دستاوردهای مهم انقلاب اسلامی دانست که در راستای امنیت پایدار کشورمان یکی از نعمت‌های بزرگ میهن عزیز است.

بعد از تبیین و تشریح امنیت به صورت عام و امنیت ملی کشور به صورت خاص، نظر فراگیران را به موضوع امنیت پایدار و اهمیت آن معطوف کنید. در این رابطه می‌توانید دانش‌آموزان را از خطر ناامنی فرهنگی و ترویج الگوهای رفتاری ناهنجار و برنامه‌های دشمن در این زمینه که تهدیدکنندهٔ امنیت پایدار جهانی است، آگاه سازید.

مدگرایی ناهنجار، ابتذال ماهواره‌ای، ترویج بی‌حجابی، بی‌بندوباری و رفتارهای خشونت‌گرایانه، شیطان‌پرستی و... از نمونه‌های بارز ایجاد فضای ناامن فرهنگی و اجتماعی در جامعه است.

فعالیت

در حوزهٔ امنیت، فراگیران تجربیات و خاطراتی دارند که در محله‌ها و شهرهای خود دیده یا شنیده‌اند، به آنها فرصت دهید با بحث گروهی و با هدایت و مدیریت دبیر به نتایج مطلوب و موردنظر برسند. به فراگیران آموزش دهید مستند و با منطق و با پرهیز از ارائه دیدگاه‌های بدون منبع و بی‌پایه و اساس، بحث کنند.

در مورد مفاهیم مهم درس دانش‌آموزان را به فعالیت پژوهشی گروهی ترغیب کنید، و سپس نتایج تحقیقات را به صورت اسلاید آموزشی (پاورپوینت) چارت و روزنامهٔ دیواری، جدول، نمودار و سخنرانی ارائه دهند.

ارائه مطلب ۲ ص ۶-۴

در این بخش از مطالب درس اول، پس از زمینه‌سازی و آماده شدن کلاس در حوزه امنیت، می‌خواهیم به مفهوم اساسی بعدی تهدید بپردازیم و سپس به تهاجم و ابعاد آن برسیم و در نهایت دوباره به صلح و امنیت برگردیم.

ابتدا مفهوم تهدید را تعریف کرده و آن را به بحث بگذارید و با همراهی فراگیران و هدایت دبیر محترم به تشریح انواع تهدید بپردازید. در این بحث نیز ارائه مثال‌های ملموس در جامعه بین‌الملل بسیار با اهمیت است. از دانش‌آموزان بخواهید نظر خود را در مواجهه با تهدید بگویند، نظرات آنان را مرتب کرده و روی تابلوی کلاس بنویسید. زمانی که فراگیران با تهدید و مثال‌ها و مصداق‌های آن آشنا شدند، به مباحث تهاجم و تجاوز که معمولاً پس از تهدید رخ می‌دهد بپردازید.

با توجه به اینکه در هنگام ارائه این درس هنوز در هفته گرامیداشت دفاع مقدس به سر می‌بریم به تجاوز آشکار ارتش بعثی صدام به کشور، با هدف سرنگونی نظام مقدس جمهوری اسلامی اشاره شود. وضعیت کشور در زمان حمله ارتش بعثی توضیح داده شود. ناکامی ارتش بعثی صدام و حامیان غربی و شرقی آن از جمله آمریکا و رژیم صهیونیستی در تحقق اهدافشان نسبت به میهن عزیزمان تشریح شود. سپس به این نکته اشاره شود که دشمنان و سلطه‌گران پس از ناکامی در ساقط کردن نظام جمهوری اسلامی ایران با برنامه‌ریزی حساب شده تهاجم به فرهنگ و ارزش‌های دینی و اسلامی ملت ایران را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

فعالیت

– مشارکت در تکمیل پرسش‌های تحلیلی متن درس در قالب گروه‌های از بیش

تعیین شده.

– تحقیق و اقدام پژوهشی در حوزه تهدیدات داخلی و خارجی پیش روی کشور و ارائه آن به کلاس درس، تحقیق و پژوهش در مورد تهدیدهایی که کشور ما و جامعه مسلمانان را در دنیا تهدید می‌کند. این تهدیدها می‌تواند هم از جانب خود مسلمانان و رفتارها و عکس‌العمل‌های نادرست آنها و هم توسط دشمنان مسلمانان صورت پذیرد.

– تحقیق و پژوهش از ابعاد تهاجم فرهنگی و مصداق‌های آن و شیوه‌های مقابله با تهاجم فرهنگی دشمنان.

در رابطه با نگاه اسلام به مفهوم صلح در کتاب درسی مطالبی آمده که ضمن تشریح آن برای دانش‌آموزان به موارد زیر نیز اشاره نمایید.

براساس سنت و سیره پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) ما به دنبال صلح و تثبیت آن در سطح منطقه و جهان هستیم، اما صلح طلبی را در کنار پای بندی به سایر ارزش‌های متعالی اسلام جست‌وجو می‌کنیم.

ما نمی‌توانیم صلح را فقط برای خود بخواهیم و در مقابل ظلم و ستم به سایر مسلمانان و ستم‌دیدگان جهان بی‌توجه باشیم.

آیا به عنوان یک انسان حق طلب و صلح‌جو اجازه داریم که آرامش را فقط برای خود و صلح را فقط برای کشور خویش بخواهیم، و در برابر ظلم و ستمی که در کشورهای مختلف و برای مردم دیگر سرزمین‌ها رخ می‌دهد، بی‌تفاوت باشیم. اگر مردم کشور آمریکا و کشورهای اروپایی دوست دارند که در صلح و دوستی زندگی کنند، مردم کشورهای مصر، عراق، افغانستان، لبنان، فلسطین، سوریه، پاکستان و ... هم حق دارند که در صلح و آرامش زندگی نمایند.

اگر ترور انسان‌های بی‌گناه و انفجار در سرزمین آمریکا و اروپا نادرست و غیرانسانی است، کشتار مردم بی‌گناه در سرزمین‌های عراق، پاکستان، افغانستان، سوریه و ... هم محکوم است.

بنابراین، نگاه ما به صلح یک نگاه انسانی و همگانی است، و فارغ از اینکه انسان‌ها مسلمان، مسیحی، یهودی و ... هستند، حق دارند که از نعمت صلح بهره‌مند باشند و در سرزمین خود با آرامش زندگی کنند. در پایان این بخش از درس می‌توانید مفهوم صلح از دیدگاه اسلام و نقش قدرت‌های سلطه‌گر در برهم زدن صلح و ثبات در جهان و خصوصاً خاورمیانه را با دانش‌آموزان به بحث و گفت‌وگو بگذارید، یا از فراگیران بخواهید تا به صورت فردی و گروهی درباره موضوع فوق تحقیق و پژوهش کنند.

پاسخ به پرسش‌های صفحه ۵

۱- چند نمونه از تهدیدهای داخلی کشور

- ترویج بی‌حجابی و بی‌بندوباری

- کلاهبرداری‌های اینترنتی

- ترویج فساد اداری و بانکی

- گسترش اعتیاد به مواد مخدر

- بیکاری و به هدر رفتن اوقات فراغت جوانان

- بی‌اهمیتی به آداب و تکالیف دینی

۲- چند نمونه از تهدیدهای خارجی علیه کشور

- گسترش ماهواره‌های فارسی زبان مُعاند با نظام جمهوری اسلامی ایران
- اشاعه فرهنگ مبتذل غربی در جهت فروپاشی نظام خانواده در کشور
- ادعای پوچ امارات متحده عربی مبنی بر مالکیت جزایر سه گانه ایران
- ورود مواد مخدر توسط قاچاقچیان بین‌المللی از مرزهای شرق کشور
- ورود ریزگردها از مرزهای غربی کشور (تهدید زیست محیطی خارجی)
- تهدیدهای اینترنتی از سوی شبکه‌های جاسوسی الکترونیکی غربی با ارسال ویروس به سیستم‌های انرژی هسته‌ای ایران

بسیج حافظ انقلاب اسلامی

هدف کلی

شناخت و باور نسبت به ضرورت نقش بسیج در کشور

اهداف جزئی

در پایان این درس، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود:

– دیدگاه‌ها و اندیشه‌های امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب درباره بسیج را توضیح دهند.

– نقش نوجوانان و جوانان، دانش‌آموزان، معلمان و سایر اقشار بسیجی در طول هشت سال

دفاع مقدس را بیان کنند.

– ضرورت تشکیلات و مأموریت‌های بسیج را باور داشته باشند.

– نسبت به عضویت و فعالیت مؤثر در بسیج علاقه‌مند شوند.

– نسبت به فرهنگ بسیجی در زندگی فردی و اجتماعی پایبندی داشته باشند.

– روحیه و تفکر بسیجی داشته باشند.

مفاهیم اساسی: بسیج، دفاع مقدس، تفکر بسیجی، بصیرت، بسیج دانش‌آموزان، ایثار،

شهادت، مقاومت و پایداری، انقلاب اسلامی، ولایت و رهبری

آماده‌سازی

دانش‌آموزان عزیز تا حدودی با مفهوم، نقش، رسالت و فعالیت‌های بسیج آشنا هستند. آنان در

طول زندگی خویش بارها از بسیج و حماسه‌های آن شنیده‌اند و در برنامه‌های مختلف دیده‌اند. برنامه‌های

تلویزیونی، فیلم و سریال‌ها، جشنواره‌ها و بزرگداشت‌ها، تبلیغات کوچک، محله و خیابان، شهیدان محل

زندگی، پایگاه بسیج محل، تشکیلات بسیج دانش‌آموزی در مدارس، مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌های

درسی به خصوص کتاب درسی آمادگی دفاعی سوم راهنمایی و ... از منابع اطلاعاتی دانش‌آموزان در این بحث است.

انگیزه شخصی و رفتار ورودی شما به عنوان دبیر فرهیخته درس آمادگی دفاعی در تحقق اهداف این درس بسیار مؤثر و کارآمد است؛ لذا موارد زیر برای تدریس این درس پیشنهاد می‌شود:

- بیان خاطرات شخصی معلم درباره بسیج
- اظهار نظر و بحث گروهی دانش‌آموزان درباره بسیج و اهمیت آن
- دعوت یکی از مسئولان و فرماندهان متعهد و توانمند بسیجی برای معرفی این نهاد مقدس
- نمایش کلیپ، فیلم، عکس و پاورپوینت پیرامون بسیج
- حضور به همراه دانش‌آموزان در یکی از مراکز بسیج و ارائه درس در محیط متفاوت، مناسب و جذاب تر و ...

«انسان با بصیرت کسی است که بشنود و بیندیشد، نگاه کند و ببیند، از عبرت‌ها بهره بگیرد، آن‌گاه راه روشنی را ببیند که در آن از افتادن در پرتگاه‌ها به دور ماند».

«امام علی (ع)، نهج البلاغه، خطبه ۱۵۲»

بدیهی است که در برخی از کلاس‌های درس عده‌ای از دانش‌آموزان واکنش مثبت و انگیزه لازم برای فعالیت یاددهی - یادگیری ندارند، یا با توجه به تجربه‌های شخصی، خانوادگی و گروهی در مقابل این‌گونه مباحث ارزش‌مدار بی‌تفاوتی و مقاومت نشان می‌دهند. بهتر است در این موارد بدون برخورد مستقیم با این عزیزان، زمینه درگیر شدن با موضوع از طریق تحقیق و پژوهش، افزایش دانش، اطلاعات و آگاهی آنان فراهم شده و با درک احساس و نوع نگاه آنان به دین، میهن، ناموس، شرف و عزت نسبت به تقویت ایمان، انگیزه و انجام واکنش و عمل شایسته و درخور شأن یک انسان متعهد، میهن‌پرست و آزاده در وجود پاک آنان اهتمام بورزید. دوستی و ارتباط با همکلاسی‌های ارزشی و بسیجی، حضور در فعالیت‌های مفید بسیج به عنوان میهمان، معرفی سایت‌ها و نشریات معتبر بسیجی، نفوذ از راه ورزش، اردو، مسابقات، جشنواره‌ها و دریافت هدایا و بسته‌های آموزشی می‌تواند منجر به نتایج مفید و تغییر دیدگاه دانش‌آموزان شود.

مثال: در سایت رسمی سازمان بسیج مستضعفین (www.basij.ir) وارد قسمت «معرفی بسیج» شده و با بخش‌های مختلف از جمله، مقدمه و تاریخچه، ضرورت تشکیل بسیج، زمینه‌ها،

عوامل و روند شکل‌گیری بسیج، سیر تکوین بسیج، نقش و کارکردهای بسیج و عملکرد بسیج آشنا شوند.

هرچند با توجه به ویژگی‌های سنی، شخصیتی (متفاوت) دانش‌آموزان، تکثر و تعدد آراء و نظرات، باید منتظر دیدگاه‌های نقادانه، موشکافانه، و حتی مخالف ارزش‌های بسیجی در برخی موارد باشیم که بهترین شیوه مواجهه با این موارد، مدیریت بحث و تداوم هدفمند گفت‌وگوی دانش‌آموزان با یکدیگر، صبر و تحمل (سعه صدر)، احترام متقابل، قانون‌مداری، حفظ منطق و استدلالی بودن درس می‌تواند باعث جذب دانش‌آموزان به این درس شود.

ارائه مطلب ۱، صفحات ۱۳-۱۱

هدف از بعثت انبیای الهی، از حضرت آدم تا خاتم الانبیا (ص) برقراری حق و عدالت و خروج از تاریکی‌ها به سوی نور است. برای تحقق این هدف ارزشمند اقدام فردی و یک‌جانبه اثر چندانی ندارد؛ لذا خداوند با ارسال پیامبران برای هدایت مردم، انسان‌های آزاده و حق‌طلب را دعوت می‌کند تا با پیروی از رسولان الهی به صورت گروهی و جمعی برای رسیدن به قسط و عدالت اقدام نمایند. تحقق این هدف بزرگ و مقدس فقط با بسیج مردمی امکان‌پذیر است.

انقلاب اسلامی ایران در تداوم حرکت انبیای الهی و ائمه معصومین علیهم‌السلام و در دوران غیبت کبرای امام زمان (عج) با هدف استقلال و آزادی کشور و تأسیس جمهوری اسلامی از ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ آغاز گردید، تا اینکه در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ ملت قهرمان ما پیروزی خود را جشن گرفت. از دبیران محترم انتظار می‌رود با ایجاد فضای تعاملی و فعال در کلاس درس نمونه‌هایی از بسیج مردم در شهر، منطقه و استان محل سکونت تا سراسر میهن و مواردی از بسیج مردمی در طول تاریخ توسط پیامبران، ائمه اطهار علیهم‌السلام و شخصیت‌های برجسته جهان را با استفاده از مشارکت دانش‌آموزان به بحث بگذارند.

برخی از نمونه‌های بسیج مردمی در طول تاریخ

— بسیج مردمی حضرت نوح (ع) در ساخت کشتی نجات و هجرت از گناه و سرکشی براساس فرمان الهی

— بسیج مردمی حضرت موسی (ع) در مهاجرت خود و یارانش از سلطه ظلم فرعونیان

— بسیج پیامبر اکرم (ص) در ساخت مسجدالنبی (ص)، شرکت در جهاد علیه مشرکان، فتح

مکه، حجة الوداع و واقعه سرنوشت‌ساز غدیر خم.

— بسیج در ژاپن به منظور ترمیم خرابی‌های جنگ جهانی دوم و پیشرفت اقتصادی و صرفه‌جویی و مقاومت اقتصادی

— بسیج مردمی توسط علمای دین و مبارزین برای مقاومت در برابر زورگویی کشور انگلستان و سایر بیگانگان در ماجرای ملی شدن صنعت نفت

— بسیج مردم خطه جنوب کشور (بوشهر) برای مبارزه و مقابله با نیروهای متجاوز خارجی به رهبری رئیس‌علی دلواری و ... (معروف به جنبش جنوب ایران)

— بسیج مردم غیور آذربایجان در دوران حکومت قاجار به رهبری شیخ محمد خیابانی

و ...

نکته: به دانش‌آموزان عزیز پیشنهاد شود با استفاده از سایت‌های معتبر در اینترنت ضمن ارائه تعاریف و تکالیف سازمان بسیج، درباره نقش دانش‌آموزان و معلمان در تشکیل و ادامه فعالیت سازمان بسیج مستضعفین تاکنون و بسیج در کشورهای مختلف دنیا موضوعاتی را انتخاب و تحقیق و پژوهش کنند.

ارائه مطلب ۲، صفحات ۱۵-۱۳

با توجه به فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و اسناد تحول بنیادین آموزش و پرورش میهن اسلامی، تعمیق فرهنگ ناب اسلامی ایرانی از تکالیف جدی ما است.

در واقع تأکید بر تفکر بسیجی در این درس، پابندی و التزام درس‌آمادگی دفاعی به پرونده‌های برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (مصوب سال ۱۳۹۱) است.

در این سند که نقشه کلی و جامع برنامه‌های درسی کشور است، رویکرد برنامه‌های درسی شکوفایی فطرت الهی دانش‌آموزان است. خداوند متعال عقل و فکر را در انسان به ودیعه گذاشته است تا با تلاش و مجاهدت (درک و اصلاح مداوم موقعیت) به مراتبی از حیات طیبه دست یابند. تعقل و تفکر از شایستگی‌های پایه در الگوی هدف‌گذاری برنامه‌های درسی و تربیتی قلمداد شده است.

هرچند برنامه‌ها و فعالیت‌های بسیج از تکالیف مهم و ارزشمند این نهاد مقدس به‌شمار می‌رود، اما تفکر بسیجی به منزله سر و رأس در امور بسیج است که بدون آن سایر برنامه‌ها، اعتباری نخواهند داشت.

— تفکر بسیجی بر محور دو اصل قرآن و سنت پیامبر و اهل بیت (ع) استوار است.

— تفکر بسیجی بر حیات طیبه، یعنی زندگی بر اساس معیارهای الهی و دینی تأکید دارد.

— تفکر بسیجی نگاه و دیدگاه گسترده و تحول‌یافته دارد و با کوتاه‌بینی و خودمحوری فاصله

دارد.

– تفکر بسیجی بر صداقت و راستگویی، حفظ کرامت انسانی و دوری از دروغ و تملق و چاپلوسی تأکید دارد.

– تفکر بسیجی بر اصول امر به معروف و نهی از منکر، یاوری محرومان و مستضعفان و مبارزه و مخالفت با ظالمان و مفسدان پافشاری دارد.

از شما همکار ارجمند تقاضا دارد ضمن مطالعه اسناد، کتاب‌ها و مقالات مختلف پیرامون تفکر بسیجی، علاوه بر محتوای درج شده در کتاب درسی، دانش‌آموزان را به تأمل، تدبّر، تفحص پیرامون این موضوع مهم تشویق و راهنمایی فرمایید.

ذکر نمونه‌هایی از تفکر بسیجی

الف) قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران

- ۱– تفکر بسیجی در قیام ابا عبدالله الحسین (ع)
 - ۲– تفکر بسیجی مردم ایران در قیام تنباکو به رهبری آیت‌الله میرزا حسن شیرازی (رحمة الله علیه)
 - ۳– تفکر بسیجی مردم باغیرت و با حیای ایران در مبارزه با طرح کشف حجاب رضا شاه
- ب) بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
- ۱– تفکر بسیجی مردم و مرزنشینان و عشایر در مقابله با ضدانقلاب و وطن‌فروش و متجاوزان

بعثی صدام

- ۲– تفکر بسیجی امام خمینی (ره) در تأسیس نهاد بسیج سوادآموزی
 - ۳– تفکر بسیجی در تأسیس نهاد جهادسازندگی در ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی
 - ۴– تفکر بسیجی در برگزاری موفق انتخابات متعدد
- ارائه مطلب ۳، صفحات ۱۴ و ۱۵

علاوه بر ویژگی‌های تفکر بسیجی در موارد ده‌گانه در صفحات ۱۴ و ۱۵ کتاب موارد زیر نیز از ویژگی‌های تفکر بسیجی است.

– اطاعت آگاهانه: تَبَلُّورَ آيَةُ شَرِيفَةٌ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ^۱

در تفکر بسیجی عنایت الهی برای انسان، کسب رضای معبود است و چنین عنایتی جز فرمانبرداری مطلق از اوامر الهی و اولیای الهی (پیامبر، امام معصوم (ع) و ولی فقیه در زمان غیبت امام عصر (عج)) حاصل نمی‌شود.

۱– سوره نساء، آیه ۵۹.

— **صلابت و کوبندگی** : بسیجی‌ها «أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ، رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ»^۱ هستند و نامشان چون نام مولایشان لرزه بر اندام منحرفان و مفسدان می‌اندازد. با یک تکبیر بسیجی، شیرازه سپاه دشمن از هم می‌پاشد.

— **ابتکار و خلاقیت** : تفکر بسیجی ذهن را چنان صیقل می‌دهد که راه‌های جدیدی را در مقابل انسان مؤمن قرار می‌دهد. حفر خندق در جنگ احزاب در صدر اسلام و طراحی عملیات‌هایی با شیوه‌های مختلف در هشت سال دفاع مقدس نمونه‌هایی از این ابتکار و خلاقیت‌هاست.

سایر شاخصه‌های تفکر بسیجی

عمل صالح، عزت نفس، گمنامی، دوری از شهرت طلبی، مدیریت و تدبیر شایسته، غیرت و جوانمردی، تعهد و وفاداری، صبر و پایداری، ترحم و نوع‌دوستی، تکبر در برابر استکبار، حفظ بیت‌المال، عفو و بخشش، اکرام و احترام، محبت و احسان، وفای به عهد، دوری از تهمت و افترا، دوری از بخل و حسد، دوری از معاصی، متانت و وقار، آرامش و تأتی، صلۀ رحم، حجاب، نیایش و خودسازی، مردمی بودن، آمادگی رزمی، مهرورزی، کسب علم و مهارت‌آموزی و ...

آسیب‌شناسی بسیج

برای حفظ هر تشکیلات، نهاد و اقدام خاص باید آسیب‌های احتمالی آن را شناسایی، بررسی و خنثی کرد. به دانش‌آموزان عزیز تأکید شود که انجام یک پروژه، ساخت یک وسیله یا ساختمان، تأسیس یک مرکز، ایجاد یک تحوّل و انقلاب ساده‌تر از حفظ و نگهداری آن است. ما اگر آسیب‌های احتمالی را برای نهاد مقدس بسیج نشناسیم، ممکن است در گذر زمان از هدف مقدس خود دور شویم.

علاوه بر موارد مطرح شده در کتاب درسی، برخی دیگر از آسیب‌های احتمالی که در حفظ و گسترش تفکر بسیجی باید مورد مراقبت جدی قرار گیرد عبارت است از :

— بی‌توجهی به مسائل روز جامعه و جهان

— کم شدن انگیزه‌های جهادی و داوطلبانه

— روحیهٔ یأس و ناامیدی

— بی‌نظمی و قانون‌گریزی

۱- سوره فتح، آیه ۲۹. محمد (ص) پیامبر خدا و کسانی که با او هستند به کافران سخت‌گیر و با یکدیگر مهربان‌اند.

– عدم آمادگی برای مقابله سخت و نرم با انحراف در اساس نظام یا توطئه علیه نظام

– عدم شرح صدر و ناشکیبایی در برابر نقدها و انتقادات

پاسخ فعالیت‌های صفحات ۱۳ و ۱۶

فعالیت صفحه ۱۳ : حماسه‌های بسیج و بسیجیان را در طول هشت سال دفاع مقدس در

کلاس به بحث بگذارید :

۱- فرمان امام خمینی مبنی بر هجوم مردم به جبهه‌ها و یاری بسیج و بسیجیان به سپاه و ارتش که درگیر جنگ تحمیلی صدام بودند.

۲- انجام عملیات‌های پی‌درپی سپاه و ارتش و تنبیه متجاوز

۳- نقش زنان قهرمان بسیجی در تشویق فرزندان و همسران برای حضور در جبهه‌ها و پاسداری

از سنگر خانواده و کمک‌رسانی پشت جبهه‌ها

۴- حضور معلمان و دانش‌آموزان بسیجی در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل

۵- معرفی نسل جدید از فرماندهان باهوش، توانمند و باایمان در کنار فرماندهان و امرای

ارتش

۶- سادگی، کم‌هزینه بودن و شجاعت بسیجیان در طول هشت سال دفاع مقدس

و ...

فعالیت صفحه ۱۶ : پیرامون نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی و فتنه‌های دشمنان اسلام

و عوامل استکبار گفت‌وگو کنید.

۱- وحدت و انسجام بسیجیان و حضور همه‌جانبه آنان در صحنه، موجب ترس و وحشت

استکبار جهانی است.

۲- بسیج به عنوان سدی در مقابل تهاجم فرهنگی، سنگرهای مدارس و مساجد را آباد و جذاب

می‌کند.

۳- بسیج با فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی، امدادی و جهادی خود نسل جوان را جذب می‌کند،

تا از اوقات فراغت آنان نهایت بهره‌برداری مفید صورت پذیرد.

۴- بسیج با مدگرایی ناهنجار، فساد اخلاقی، فساد ماهواره‌ها، چت‌های مخرب و سایت‌های

مبتدل در اینترنت و مزدوری در برابر استکبار و عوامل آن مبارزه می‌کند و توطئه‌های آنان را نقش

برآب می‌سازد.

۵- بسیج در جنگ نرم، سایبری، روانی و اقتصادی با هوشیاری عمل می‌کند و با پیروی از

دانستنی‌های معلم تفکر بسیجی

تعریف: مجموعه‌ای از فرهنگ، باور و تعهدات که به حرکت انسان جهت می‌دهد و چراغ راه او را روشن می‌کند.

تاریخچه: این واژه برای اولین بار در کلام نورانی امام راحل (ره) تجلی یافت. تفکر بسیجی در واقع همان اندیشه و اعتقادی است که شریف‌ترین فرزندان امام (ره) آگاهانه آن را برگزیدند و راهی جبهه‌های نبرد حق علیه باطل شدند. «من از خدا می‌خواهم که با بسیجیانم محشور گرداند؛ چرا که در دنیا افتخارم این است که خودم بسیجی‌ام».

امام خمینی (ره)

«اگر بر کشوری نوای دلنشین تفکر بسیجی طنین انداز شد، چشم طمع دشمنان و جهانخواران از آن دور خواهد شد».

امام خمینی (ره)

در تداوم راه امام و شهدا مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای در توصیف بسیج می‌فرماید:
«سه عنصر بصیرت، اخلاص و عمل به هنگام و به اندازه، شاخص حرکت بسیج است».

مقام معظم رهبری

«بسیج؛ یکی از آیات قدرت الهی است که تفکر پیدایش آن به دست بندهٔ صالح و شخصیت بی‌نظیر تاریخ معاصر ما، امام خمینی (ره) پردازش شده و به مرحلهٔ عمل رسید و بعد از گذشت بیش از سی سال، این شجرهٔ طیبه پربارتر از گذشته، برای انقلاب و ملت ایران ثمر می‌دهد».

مقام معظم رهبری

«عرصه‌های مجاهدت بسیج وسیع و فراگیر است و از میدان علم، سیاست و اجتماع تا عرصهٔ بین‌المللی ادامه دارد».

مقام معظم رهبری

«بسیجی یعنی دل با ایمان، مغز متفکر، دارای آمادگی برای همهٔ میدان‌هایی که وظیفه، این انسان را به آن میدان‌ها فرامی‌خواند، این معنای بسیجی است».

مقام معظم رهبری

هدف و وظایف اساسی بسیج

- هدف : حراست از اصل انقلاب اسلامی، هویت انقلاب و دستاوردهای آن
- وظایف اساسی : الف) ایجاد آمادگی همه جانبهٔ فکری، روحی و جسمی جوانان
- ب) پاسخ به نیازهای اساسی انقلاب اسلامی
- پ) رفع خطرها و تهدیدها علیه انقلاب اسلامی
- ت) پاسخ سازنده به احساسات پاک جوانان
- ث) جذب جوانان و نوجوانان
- ج) پیشگامی در میدان سازندگی و خدمت‌رسانی به مردم
- چ) فضاسازی فرهنگی در جامعه به منظور تقویت ارزش‌های اسلامی و انقلابی
- ح) توسعه و عمق بخشیدن به آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی جوانان
- خ) توسعهٔ تفکر بسیجی در جامعه

معرفی کتاب‌ها و سایت‌های مفید دربارهٔ بسیج

- ۱- کتاب بسیج در اندیشه امام خمینی (ره)، انتشارات تبیان
- ۲- کتاب بسیج به کوشش محمدعلی آقامیرزایی، ناشر : توسعهٔ فرهنگی هنری شاهد
- ۳- کتاب بسیج قلب امام (ره) به قلم سرلشکر بسیجی سیدحسن فیروزآبادی، ناشر : بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس
- ۴- کتاب نگاهی گذرا به بسیج و بسیجی به قلم علی‌رضا تاجیک و حسین ارجینی - ناشر :

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) قم

۵- کتاب بسیجی، جهاد و شهادت - به قلم احمد آقا شریف، ناشر مؤسسه مطالعات سیاسی فرهنگی اندیشه ناب

۶- سایت رسمی سازمان بسیج مستضعفین به آدرس www.basij.ir

۷- سامانه خبرگزاری بسیج www.basijnews.ir

۸- سایت رسمی سازمان بسیج دانش آموزی www.beest.ir

۹- پایگاه اینترنتی پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس www.dsrc.ir

۱۰- سایت رسمی سازمان بسیج فرهنگیان www.cbo.ir

۱۱- سامانه پاسخگویی سازمان بسیج مستضعفین www.pasokhgoo.ir

۱۲- سایت دبیرخانه راهبری کشوری درس آمادگی دفاعی www.defai.medu.ir

۱۳- سایت گروه برنامه‌ریزی درس آمادگی دفاعی (دفتر تألیف کتاب‌های درسی)

www.defence_dept.talif.sch.ir

۱۴- سایت پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج www.bro.ir

۱۵- پایگاه خبری خیمه www.kheimhnews.com

۱۶- سایت مؤسسه فرهنگی تبیان www.tebyan.net

۱۷- سایت جامع دفاع مقدس www.sajed.ir

۱۸- شبکه فرهنگی امتداد (راهیان نور) www.emtedad.ir

۱۹- پایگاه اطلاع‌رسانی و فرهنگی مفقودین و شهدای گمنام (خمول) www.khomool.ir

۲۰- سایت خادمین شهدا www.khademin.ir

۲۱- وبلاگ تخصصی دفاع مقدس «معبّر» www.mabar.mahtarin.com

۲۲- پایگاه اطلاع‌رسانی فرهنگ ایثار و شهادت www.navideshahed.com

۲۳- پایگاه اینترنتی صبح www.sobh.org